

Posudek školitele

na rigorózní práci předloženou na KTF UK

Kandidátka: JUDr. Ing. Mgr. Marie Kolářová

Název práce: Svoboda z pohledu teologie a filosofie práva

Rok předložení: 2007

Rigorózní práci, kterou předložila kandidátka Drs. Marie Kolářová v rámci doktorského studijního programu, lze z hlediska tématu označit za interdisciplinární. Dotýká se totiž jak filosofie, tak teologie a filosofie práva, tak konečně obecné teorie práva a do značné míry i práva kanonického (in margine pochopitelně rovněž psychologie, sociologie apod.).

Kandidátka rozčlenila svou práci do tří kapitol, a hned zde je třeba konstatovat, že to je členění logicky koncizní, postupující a genere ad speciem.

V první kapitole („Pojem svoboda“) vymezuje klíčový termín svobody z hlediska křesťanské filosofie. Opírá se při tom o vynikající autority jak křesťanského starověku (Origenes, Augustin), tak středověku (Bernard z Clairvaux, Anselm z Canterbury) i moderní doby (Weber, Berďajev, Dworkin, Rahner), kteří se tématem zabývali. Stranou pochopitelně neopouští ani pro tuto oblast klíčový církevní dokument – encykliku papeže Jana Pavla II. *Veritatis splendor* z roku 1993.

Tenor této encykliky, že totiž mravní zákon pravou svobodu nejen nevylučuje, ale podporuje a v určitém smyslu i umožňuje, je i tenorem druhé kapitoly rigorózní práce („Svoboda a morálka“). Kandidátka v ní analyzuje pojem morálky a mravního jednání ve vztahu k svědomí v jeho jinak superioriálním (prioritním a autonomním) postavení, které respektuje a chrání i učitelský úřad církve.

Těžištěm práce je její třetí kapitola („Svoboda a právo“). Kandidátka se v ní pokouší vyrovnat se s vnitřním rozporem, které v sobě každé právo (i kanonické) ve vztahu ke svobodě nutně obsahuje. Jde nejprve o otázku justifikace práva, jinak řečeno o hodnocení přínosu práva ad bonum commune ve vztahu k limitům, které právo ve vztahu ke svobodě per definitionem znamená. To by jistě nebylo možné bez právně axiologického přístupu, při němž kandidátka správně uvažuje o právu jako o fenoménu jak hodnotícím, tak i hodnoceném. V práci ovšem nešlo přednostně o hodnocení práva v jeho bipartici: právo dobré – právo špatné, popř. právo poskytující (nebo naopak neposkytující) právní jistotu svým recipientům, zasluhující si (nebo naopak nezasluhující si) důvěru apod., to je ostatně standardním tématem právně filosofických, resp. obecně – teoretických právních úvah a sotva by to mohlo představovat nějaké vědecké novum. Kandidátka se ale zamýšlí nad tím, čím (a zda vůbec) se liší kanonické právo od práva sekulárního ve své interakci s lidskou svobodou. Kandidátka sice není (a podle mého názoru zcela oprávněně) srozuměná s promiskuitou právních i morálních norem v jediném normativním textu (zvláště v obou platných kodexech – západním i východním) a s pochybnou interpretací právně – morálních norem ze strany morálky, přesto však jádro problému

nespatřuje v tom, že normy kanonického práva jsou zaměřeny na optimální stav jakožto určité maximy, zatímco světské právo (alespoň civilizovaných států) se spokojuje s ústavně zakotveným principem legální licence: „Uplatnění tohoto principu může vyvolávat v prostředí církve rozpaky, a to právě v minimálnosti nároku, která je protichůdná úsilí o spásu, ve kterém má křesťan nasadit všechny své síly. V této souvislosti je nezbytné uvědomit si, jak je důležité rozlišit mezi jednotlivými pojmy. Co míním pojmem svoboda, právo a co mohu postihnout příkazy a zákazy ve vztahu ke svědomí člověka“, píše kandidátka závěrem této poslední kapitoly. Mám za to, že ono rozlišení se jí v rigorózní práci velmi zdařilo.

Práce dále zahrnuje úvod, který obsahuje obvyklé údaje (o motivech práce, o metodě a cíli práce, zdrojích pramenů apod.) i závěr, který vyhodnocuje cíle stanovené v úvodu. Práce je opatřena přehledem zkratk, výkazem bibliografie v obvyklém členění (prameny/literatura) a anglickým resumé. Práce obsahuje přiměřený poznámkový aparát a má 78 číslovaných stran.

Kandidátce se zdařilo to, co jsem od její práce očekával: pohled očima křesťansky orientovaného právního filosofa na právně filosofickou problematiku, která je právě tak součástí obecné teoretické právní vědy jakož i teologie (v tomto případě zvláště teologie práva). Tohoto úkolu se mohl úspěšně podjmout jen ten, kdo je důkladně erudován jak v teorii, resp. filosofii práva, tak v katolické teologii. A tím kandidátka bezesporu je. Ostatně není to její první práce na obdobné téma. V rigorózní práci obhájené na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze se zabývala vysoce teoretickou problematikou právních principů a na KTF UK v roce 2003 s výborným prospěchem obhájila vynikající bakalářskou práci na téma vztahu práva a morálky.

Jsem rád, že se mi doktorandku podařilo přesvědčit, aby se ve své rigorózní a na ni navazující disertační práci věnovala nikoli původně uvažovanému manželsko právnímu tématu, nýbrž náročnější problematice z filosofie a teorie práva. A protože se kandidátka tohoto úkolu zhostila tradičně již *lege artis*, její práci rád doporučuji k obhajobě.

Praha 2007-04-25

Doc. JUDr. Antonín Hrdina, DrSc.
školitel